

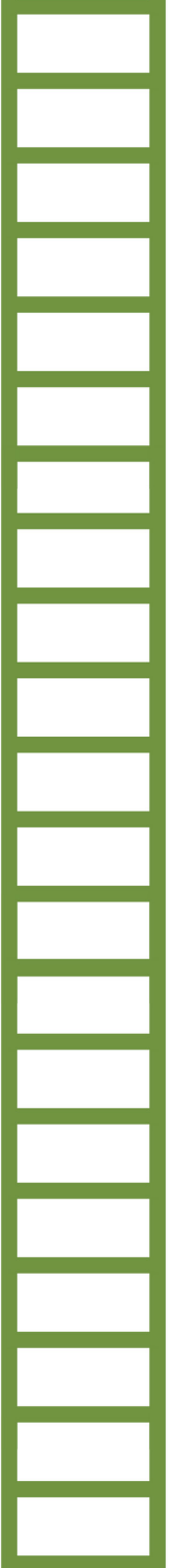

KESKUSTA
NUORRET

KESKUSTANUORTEN
JÄLLEEN-
RAKENNUSOHJELMA

PAMFLETTI KORONAKRIISIN JÄLKIHOITOON JA
UUTEEN TODELLISUUTEEN

Mikä jälleenrakennusohjelma ja miksi?

Koronaviruspandemia muutti jokaisen yksilön elämän hetkessä ja jarrutti kapitalistista talouskasvua. Pandemia voidaan lukea jo nyt merkittäväksi käännekohtaksi ihmiskunnan historiassa. Koronaviruspandemia voidaan kokea sukupolvikokemuksena yhtä lailla kuin esimerkiksi 1990-luvun lama. Epävarmuus tulevaisuudesta varjostaa tulevia sukupolvia, ja moni miettii, onko takana loistava tulevaisuus. Jälleenrakennusohjelman ideana on tuoda toivoa tulevaisuuteen, luoden kestävästä visiosta huomista.

Koronaviruspandemia on osoittanut, että vain yhteistyöllä voidaan luoda taloudellisesti- ja ekologisesti kestävä tulevaisuus. Maiden välisiä globaaleja suhteita tulee vaalia vuoden jokaisena päivänä – nyt ja tulevaisuudessa.

Globaalius tuo myös haasteita. Valeuutiset leviävät ennätystahtia, kun kriisin kaikkia vaiheita ei tunnisteta. Disinformaation tunnistamiseen tulee luoda keinoja koulutuksen kautta. Koronaviruspandemia on tuonut mukanaan myös villejä ja monimutkaisia salaliittoteorioita. Faktapohjaisen luotettavan tiedon etsiminen- ja löytäminen on äärimmäisen haastavaa kriisiaikana, kun tietoa on saatavilla koko ajan. Koulutus tuo ratkaisuja luotettavan tiedon tunnistamiseen.

Kehittyvä yhteiskunta rakentuu sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä arvoista. Kehittyvässä yhteiskunnassa jokainen yksilö tuntee olevansa osa sitä. Murroksen keskellä politiikan on tarjottava ihmisille turvaa ja toivoa paremmasta.

Tämän päivän suurin globaali ongelma on ilmastonmuutos. Ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta on tärkeää tunnistaa olemassa olevat ongelmat ja luoda niihin kestäviä ratkaisuja. Kestävällä ilmastopolitiikalla pyritään hillitsemään ilmaston lämpenemistä sekä sopeudutaan ilmastonmuutokseen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ilmastonmuutos voi olla ihmiskunnan suurin yhteinen kriisi. Koronaviruspandemian vuoksi ei tule sivuuttaa tärkeitä ilmastopoliittisia kysymyksiä. Ilmastonmuutos ei tule häviämään keskuudestamme kieltämällä sen olemassaoloa. Tämän vuoksi ilmastopoliittisissa kysymyksissä on löydettävä kunnianhimoa sekä sinnikkyyttä.

Koronaviruspandemia on muuttanut maailmaa sekä yksilöiden ajattelutapoja merkittävästi jo nyt. Kestävä yhteiskunta tarvitsee tekijöitä sekä unelmointia. Tulevaisuus kuuluu heille, jotka uskaltavat ajatella isosti sekä tehdä aktiivisesti tekoja kirkkaamman tulevaisuuden eteen.

1. OLEMME KAIKKI YHTÄ – KANSAINVÄLISEN POLITIIKAN ON VAHVISTUTTAVA

Vahvaa visiota yhtenäisestä Euroopasta tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Mahdollisuus matkustaa vapaasti, työskennellä ja opiskella toisessa Euroopan maassa on eurooppalaisen yhteistyön selkäranka. Schengen-sopimuksen tulevaisuus on turvattava ja sisäiset rajat on kaikkina aikoina pyrittävä pitämään auki. Vain vahvan, yhtenäisen Euroopan unionin kautta voimme vaikuttaa tuloksettaasti koko maailman myönteisen kehityksen puolesta.

Koronaviruspandemia on osoittanut, ettei Euroopan unioni korvaa vahvaa ja luotettavaa pohjoismaista yhteistyötä. Tulevaisuudessa Pohjoismailla on oltava käytössään entistä yhtenäisemmät keinot hallita vakavia, globaaleja kriisejä. Globalistuva maailma tarvitsee valtiorajat ylittävää yhteistyötä sekä vahvaa muutostahtoa.

1.1. Kansainvälinen yhteistyö kaikilla tasoilla

Koronaviruspandemia on osoittanut, että Euroopan unioni ei kykene valvomaan perusarvojensa toteutumista riittävän tehokkaasti. Euroopan unionin jäsenmaiden on sitouduttava yhteisiin arvoihin kokonaisvaltaisesti, koska ilman perusarvoa unionin merkitys on vaakalaudalla. Euroopan unionin tulevaisuutta on pohdittava unionin tarkoituksensa ja jäsenmaiden itsemääräämisoikeuden pohjalta.

YK:n toiminnan edellytys on yhteistyön toteutuminen turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden välillä. Suomen – yhdessä muiden Euroopan maiden kanssa – ei tule osallistua sellaiseen politiikkaan, joka pyrkii tietoisesti estämään tämän yhteistyön. Esimerkiksi suurvaltojen intressit eivät saa estää turvallisuusneuvoston toimintaa.

Pohjoismainen yhteistyö on nähtävä kaiken kansainvälisen yhteistyön peruspilarina. Pohjoismaat ovat verrattain toistensa kaltaisia yhteiskuntia ja niiden intressit yhteneväisiä. Siksi Pohjoismaiden on luonnollista pyrkiä osallistumaan kansainväliseen politiikkaan yhtenäisenä koalitionana. Tämä vahvistaa kaikkien Pohjoismaiden edellytyksiä vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan. Tämä yhteistyö on jo nyt mahdollista, mutta sen kehittämiseksi Pohjoismaiden on tiivistettävä keskinäistä yhteistyötä entisestään. Tarve pohjoismaisen lainsäädäntöyhteistyön tiivistämiselle on todellinen.

Koronaviruspandemia ei tule olemaan maailmanhistorian viimeinen odottamaton kriisi. Globaalia yhteistyötä on edistettävä kaikkialla maailmassa ra-

kentaen valtiorajat ylittäviä ratkaisuja. Yhteisiin muutoksiin tulee olla myös yhteiset, selvät pelisäännöt. Kriisit yhdistävät globalistuvaa maailmaa yli valtiorajojen. Silmien sulkeminen ei ole vaihtoehto, vaan valtioiden tulee kyetä hankkimaan ja jakamaan tietoa aktiivisesti. Muutos vaatii aina kestävyyttä, taistelutahtoa ja ymmärrystä- tähän Keskustanuoret pyrkii vastaamaan.

1.2. Huoltovarmuus

Globaali markkinatalous ei ole kestävällä pohjalla. Huoltovarmuus edellyttää tulevaisuudessakin, että esimerkiksi tarvittavien suojarusteiden saatavuus varmistetaan kotimaisella, pohjoismaisella ja/tai eurooppalaisella tuotannolla.

Suomen tulee tukea aktiivisesti kotimaista rokotekehitystä. Lisäksi on etsittävä mahdollisuuksia EU:n yhteiselle rokotehankkeelle.

Yhteiskuntamme on entistä riippuvaisempi informaatioteknologiasta.

Keskeisten tietojärjestelmien tulee olla ensisijaisesti kotimaisia. Digitaalisen maailman turvallisuusriskit on myös tiedostettava: onkin tärkeää tukea teknologian kehitystä.

1.3. Globaali talous

Yksityiset ylikansalliset pääomat ovat nousseet liian merkittävään rooliin globaalissa taloudessa. Kestävä talouden hoito edellyttää, että riskit kantetaan siellä missä voitot kääritään. Niiden, joilla on eniten kykyä auttaa, on myös autettava. Taloudellinen jälleenrakentaminen ei ole ainoastaan kansallisvaltioiden vastuulla. Globaalin talouskehityksen, taloudellisen epätasa-arvon syvenemisen estämisen, ja yhteiskuntien jälleenrakentamiseksi on tärkeää, että yksityisen sektorin vastuuta kasvatetaan. Siksi EU:n on verotettava globaaleja suuryrityksiä tehokkaammin EU:n alueella niiden täällä tekemästä voitosta.

1.4. Kestävä kehitys

Jo ennestään köyhyyden ja kriisien kanssa kamppailevat maat sekä alueet kärsivät koronaviruspandemiasta eniten. Riski näillä alueilla turvattomuuden ja epävakauden lisääntymiseen on kaikista suurin. Keskustanuoret pyrkii edistämään globaaleja yhteistyöprojekteja, joissa tähdätään kriisien hillitsemiseen. Yhdistyneiden kansakuntien sekä Euroopan unionin rauhanrakennus- ja kehitysyhteistyötä on kehitettävä sekä uudistettava edelleen.

Viruksen vaikutuksia on tarkasteltava globaalisti. Tarve mahdolliselle kriisiavulle, kehitysyhteistyölle tai asiantuntija-avulle on tunnistettava. Suomessa on pitkät perinteet ja monipuolinen osaaminen muiden auttamisessa. Vahvaa osaamista on hyödynnettävä jatkossakin. Myöskään muita kriisejä ei pidä unohtaa.

COVID-19-pandemia osoittaa nykymuotoisen globalisaation haasteet. Paikallisuuden arvo korostuu entisestään niin yhteiskunnan turvallisuuden kuin ilmastonkin kannalta. Paikallisuuden arvostaminen ei kuitenkaan ole ristiriidassa kansainvälisen yhteistyön kanssa.

Mikäli SARS-CoV-2 -virusta vastaan kehitetään rokote, on tämä rokote saatettava kaikkialla maailmassa ihmisten saataville. Virusta vastaan rokottaminen ei saa olla lompakon paksuudesta riippuva etuoikeus, vaan ihmiskunnan yhteinen asia. Julkisen sektorin roolia rokotekehityksessä on tuettava.

2. SIVISTYS JA KOULUTUS

Koronaviruspandemia tuo haasteita sivistisyhteiskunnalle pitkällä aikavälillä. Koronaviruspandemia osoitti etäopetuksen haasteet niin oppilaille, opiskelijoille kuin opettajillekin. Osa oppilaista sekä opiskelijoista on tarvinnut kipeästi aikuisilta apua sekä tukea. On myös huomattava, että pelkkä tehtävälisterien lähetykset eivät ole opetusta- eikä se ole oikeudenmukaista oppilaalle tai opiskelijalle. Tehtävälisterit eivät korvaa aitoja kohtaamisia, eivätkä aitoa oppimista.

Keskustanuorille sivistys on itsestään kunnioitettava asia ja kehityksen edellytys. Sivistys on Keskustanuorille ennen kaikkea sydämen sivistystä. Sivistys tuo yksilön elämään avarakatseisuutta sekä monipuolista tietoa. Toisaalta etäopetuksen mahdollisuudet on myös tunnustettava. Etäopetus on esimerkiksi tarjonnut hengähdystauon koulukiusaamisesta. Keskustanuoret näkee, että kiusaamiseen on puututtava kaikilla yhteiskunnan asteilla. Etäopiskelun positiivisina puolina oppilaat sekä opiskelijat taas pitivät erityisesti parempaa työrauhaa.

Koulutus tulee taata jokaiselle lompakon paksuudesta, kotipaikasta tai muista tekijöistä riippumatta. On inhimillisesti ja yhteiskunnallisesti kestävämpiä, mikäli poikkeusolot asettavat oppilaat sekä opiskelijat eriarvoiseen asemaan. Keskustanuoret haluaa pitää kiinni koulutuksen saatavuudesta jokaiselle suomalaiselle. Koulutukselle oman haasteensa tuo kuntien taloustilanne, joka koronakriisin myötä on entistä tukalampi. Keskustanuoret näkevät, että valtion on riittävästi tuettava kuntia, jotta saavutettava ja laadukas koulutus on turvattu ympäri Suomen jatkossakin.

2.1. Koulutus on investointi tulevaan

Koulutukseen panostaminen on kaikkia hyödyttävä investointi, jolla annetaan yksilölle mahdollisuuksia edetä elämässä ja saavuttaa koko potentiaalinsa. Myös koronakriisistä nousemme koulutukseen ja osaamiseen panos-

tamalla. Pula osaavasta työvoimasta ei saa nousta esteeksi millään alueella, kun talous alkaa toipua.

Vaadimme, että koulutukseen panostetaan taloudellisesti. Opetuksen tulee olla laadukasta paikasta riippumatta, ja henkilökunnan tulee olla kouluttanutunutta sekä motivoitunutta. Opetustilojen täytyy olla terveitä sekä toimivia – kenenkään ei tule kärsiä puutteellisista opetustiloista.

Keskustanuoret vaatii panostuksia toisen asteen koulutuksen laatuun. Oppivelvollisuus on nostettava 18 ikävuoteen, jolloin jokaiselle yksilölle taataan oikeus koulutukseen. Keskustanuoret vaatii panostuksia erityisesti ammatillisen koulutuksen laatuun. Ei ole kestävä, että kontaktiopetuksen vähyden vuoksi ammattilaisiksi valmistuneet ovat työnantajien mielestä turvallisuusriski. Työtehtäviin kunnolla valmistava koulutus helpottaa työllistymistä omalle alalle huomattavasti.

2.2. Saavutettavuus on kaiken a ja o

Keskustanuorista on välttämätöntä, että koulutuksen saavutettavuus toteutuu niin maantieteellisesti, sosiaalisesti, sosioekonomisesti kuin esteettömyydenkin näkökulmasta. Koulutuksen saavutettavuus on huomioitava kattavasti jo suunnitteluvaiheessa.

Keskustanuoret näkee, että etäopetus on yksi tapa parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Kevään poikkeustilan aikana on kerätty valtavasti tietoa ja taitoa etäopetuksen toteuttamisesta eri koulutusasteilla. Parhaita käytänteitä tulee hyödyntää myös jatkossa. Etäopetuksen lisäämisessä tulee kuitenkin tarkoin huolehtia siitä, että toteutustavat ovat kyseiselle asteelle sopivia. Lähiopetuksen keskeinen rooli erityisesti esiopetuksessa ja perusopetuksessa tulee säilyä jatkossakin.

Toisen asteen koulutusta on järjestettävä edelleen mahdollisimman kattavasti ympäri Suomea, eikä opintojen tule edellyttää muuttoa pois kotoa. Nykyinen pienten lukioiden lisä tulee korvata saavutettavuuslisällä, jota maksetaan sellaisille lukioille, jotka sijaintinsa puolesta ovat tärkeitä alueellisen saavutettavuuden takaamiseksi.

Korkea-asteen opetuksessa on panostettava monimuotoisiin ja vaihtoehtoisin suoritusmuotoihin, jotta opiskelu esimerkiksi kotoa käsin mahdollistuu. Fyysisen kampuksen olemassaolo on tiedeyhteisöjen elinehto. Uusien koulutusyksiköiden sijoittumista olisi tarkasteltava alueellisen kattavuuden ja osaamiskeskittymien näkökulmasta.

2.3. Henkilökunnan huolenpitoa

Kasvatus- ja koulutusalan veto- ja pitovoimasta tulee pitää huolta, jotta Suomi on jatkossakin koulutuksen mallimaa.

Alan koulutuksen tulee vastata nykyajan työelämän tarpeisiin. Jokaisella työntekijällä tulee olla oikeus myös oman osaamisensa päivittämiseen.

Kuitenkaan pelkästään koulutus ei riitä: töissä on myös jaksettava. Muun muassa riittävän pienet ryhmäkoot, mahdollisuus puuttua häiriökäyttäytymiseen moniammatillisesti sekä riittävät avustajaresurssit tukevat arjessa jaksamista. Työn mielekkyyttä lisäävät myös turvalliset, terveet tilat ja hyvä johtaminen, joihin koulutuksesta on yhtä lailla pidettävä huolta.

2.4. Kotimaisen tutkimuksen kunnianpalautus

Tieteen ja demokratian tulee tukea toisiaan. Tieteen avulla löydämme ratkaisuja koronaviruskriisin selättämiseen ja koulutamme maailman parhaita osaajia. Tiedettä on edistettävä jatkossakin kunnianhimoisesti kotimaisilla kielillä. Eri tieteenaloja tulee kannustaa tutkimuksiin erilaisten hankerahoitusten turvin.

Suomalainen tutkimus on korkealaatuista ja edistysellistä. Tutkimusrahoitus koostuu valtion perusrahoituksesta, kilpailusta täydentävästä rahoituksesta sekä yliopiston omista varoista. Tutkimusrahoituksen saaminen voi kuitenkin olla haastavaa, koska tutkimustyö halutaan pitää korkealaatuisena. Tästä laadusta Suomi ei kuitenkaan saa tinkiä: tulevaisuus kaipaa innovaatioita sekä osaamista. Perusrahoituksen osuutta on nostettava.

2.5. Koulutuksesta kokonaisvaltaista hyvinvointia

Nuorten syrjäytyminen on Suomen suurin ongelma ja yksilötason tragedia. Ilman hyvinvointia nuoria ei meillä ole tulevaisuudessa yhteiskuntaamme kannattavia työntekijöitä ja veronmaksajia.

Koulutuksen yhteydessä on tarjottava aktiivisesti sosiaali- ja terveystalve-luita kaikille koulutusasteille. Maksuttoman kouluruoan on oltava ravintorikasta ja mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa perus- ja toisella asteella. Samoin korkeakoulujen ruoan on oltava ravitsevaa ja mahdollisimman usein lähellä tuotettua.

Sosiaaliturvan osalta on siirryttävä opintoraha-opintolaina-asumistuki-yhdistelmästä perustuloon, joka vastikkeettomana motivoi ja mahdollistaa opintojen ohessa työskentelyn yli 15-vuotiaille työlainsäädännön puitteissa. Lisäksi nykyistä opintolainahyvitystä olisi tarkasteltava alueiden näkökulmasta, jolloin ei-keskusaueille työllistymistä voisi kannustaa esimerkiksi hyvityksen lisäosalla.

Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla oikeus ainakin yhteen mieluisaan harrastukseen. Harrastaminen vähentää tutkitusta syrjäytymistä ja lisää hyvinvointia. Tervehdimme ilolla hallituksen valmistelemaa harrastamisen Suomen mallia, joka mahdollistaa harrastamisen koulupäivien yhteydessä. Harrastamisesta saatu osaaminen pitää jatkossa tunnistaa ja tunnustaa paremmin opinnoissa esimerkiksi hyväksilukujen kautta.

3. TALOUDEN JÄLLEENRAKENTAMINEN

Keskustanuoret näkee talouden elpymisen lähtevän ennen kaikkea uudistamisen tiestä. Kestävän kehityksen investoinnit, sosiaalisen ja eettisen kestävyuden edistäminen sekä kuntien ja alueiden elinvoimasta huolehtiminen kantavat pitkälle. Kestävä elvytys, pienituloisten toimeentulo ja rahan liikkumisen varmistaminen takaavat yhteiskunnan toiminnan kaikilla osa-alueilla. Vastuuton velan ottaminen tai verotuksen kiristäminen eivät tuo ratkaisua pitkälläkään aikajänteellä.

3.1. Kestävän kehityksen investointeja

Tämän hallituskauden aikana on saatava käyntiin merkittäviä investointeja raideliikenteeseen. Ympäri Suomen on tarpeita ratayhteyksien kehittämiseksi. Pitkällä aikavälillä toimivat ratayhteydet auttavat torjumaan ilmastomuutosta ja mahdollistavat tasa-arvoiset liikkumisen mahdollisuudet kaikille lompakon paksuuteen katsomatta.

Nopeampia kestäväan liikenteeseen liittyviä investointeja ovat pyörätieverkoston kehittäminen sekä biokaasutankkauksen saatavuuden parantaminen ja sähköautojen latauspisteiden lisääminen.

Biotuotetehdashankkeiden edistäminen luo työtä ympäri Suomen. Energia-yhteisöjen lainsäädännön edistämällä luodaan mahdollisuuksia investoida kestäväan energiantuotantoon. Pienten ja keskisuurten lämpövoimalaitosten investointeja on edistettävä.

3.2. Sosiaalista ja eettistä kestävyyttä

Koronakriisi osoitti, että jokaisen toimeentulo voi kriisin sattuessa olla vaarallaudalla. Talouden kuilusta kampeaminen vaatii vahvempaa ja kannustavampaa työllisyyspolitiikkaa ja rakenteellisia uudistuksia, joihin avain on sosiaaliturvajärjestelmän uudistuksena nuorkeskustalainen perustulomalli. Heti tehtävänä toimenä tulee saattaa kaikki uudet yrittäjät perustulon piiriin. Myöhemmin tällä hallituskaudella käyntiin on saatava myös laaja perustulokeilu, jonka tuloksia tulee analysoida laaja-alaisesti ja uudistavain silmin

laajentaen kokeilun nuoriin, opiskelijoihin ja laajasti kaikkien yhteiskuntaryhmien piiriin. Perustulon käyttöönotto tulee olla seuraavan hallituskauden yksi tärkeimmistä missioista.

Nuoren elämän nivelvaiheissa tarvittavan avun merkitys korostuu etenkin poikkeusoloissa. Tulevaisuuskutsunnoissa jokainen nuori saisi apua eri elämäntilanteisiin ja tukea tulevaisuuden suunnitelmiin. Näin taattaisiin jokaiselle nuorelle apu itsenäisen elämän alkuvaiheeseen ehkäisten tehokkaasti syrjäytymistä. Nuori saisi selkeän suunnan elämänsä tärkeässä vaiheessa, mikä vähentää väliinputoamista ja nuorisotyöttömyyttä.

Samalla tavalla työelämässä työnantajien ja työnhakijoiden tukeminen sekä rahallisesti että toiminnallisesti yhteiskunnan tasolta madaltaa kynnystä nuorten työntekijöiden palkkaamiseen sekä helpottaa nuorten työnhakua. Molempien osapuolten ohjaaminen työnhaun prosesseissa ja työelämän solmuissa parantaisi työllisyyttä sekä sitoutuvuutta. Työssäkäynti on tehtävä kannattavaksi eri elämäntilanteissa oleville, osatyökykyisille ja perhettä perustaville. Joustoilla työuran eri vaiheissa mahdollistetaan paitsi lyhennetyt työajan tekeminen pienten lasten vanhemmille, myös iäkkäiden vanhempien hoidossa auttaville. Joustot takaavat molemminpuolisen hyödyn sekä työelämälle että työntekijälle kaikissa elämänvaiheissa.

Vuoden 2019 alussa käyttöön otettu tulorekisteri luo monia mahdollisuuksia yhteiskunnassa. On aika saada tulorekisteri toimimaan kaikilla osa-alueilla ja rajapinnoilla tehokkaasti. Toimivuus vähentää byrokratiaa ja poistaa turhia työvaiheita. Reaaliaikaisen verotuksen hyödyntäminen kattavasti Kansaneläkelaitoksen ja muiden instanssien toimissa säästää myös hakijoiden ja kaikkien käyttäjien aikaa.

3.3. Kuntien ja alueiden elinvoimaa

Kuntien elinvoima on ratkaisevassa asemassa koko maan elinvoiman kannalta, ja hajautettu yhteiskuntarakenne auttaa nousemaan nyt käsillä olevasta kriisistä sekä välttämään tulevaisuudessa vastaavien kriisien pahimpia mahdollisia vaikutuksia. Työllisyysmahdollisuuksien takaaminen ympäri Suomen takaavat talouden nousun ja ehkäisee alueellista eriarvoistumista. Valokuituyhteydet on saatava joka taloon ja torppaan, jotta etätö ja monipaikkaisuus voivat jatkua ja kehittyä koronakriisin jälkeenkin. Alueiden ja kuntien elinvoimaan on panostettava yhä rohkeasti ja uusin keinoin.

Soteuudistukseen on kuntatasolla varauduttava, ja uudistus tulee saattaa maaliin viivytystä. Kuntien tulee voida käyttää resurssiaan tehokkaasti, ja erityisesti koulutukseen ja elinkeinotoiminnan kehittämiseen tulee voida vapauttaa niin paljon voimavaroja kuin mahdollista. Resurssien kohdentumista tulee myös tarkastella Sipilän hallituskauden 2015-2019 norminpurku-

talkoiden hengessä.

Kuntien pakkoliitokset ovat viimesijainen ratkaisu. Valtion on tuettava koronakriisin jälkeisessä ajassa suoraan kuntia niiden lakisääteisten toimintojen ja välttämättömien menojen kattamiseksi. Pitkän tähtäimen tavoitteen tulee kuitenkin olla elinkeinotoiminnan kehittyminen siten, että kunnat voivat kattaa toimintansa verokertymän kasvulla ja tulla toimeen omillaan. Kuntien tukeminen tulee toteuttaa mahdollisimman pitkälle tulevaisuusinvestointien ja julkisten hankintojen edistämisen keinoin, elinvoiman luonnolliseen kehittymiseen tähdäten.

Kunnille tulee luoda tulevaa nousukautta ajatellen kestävän kehityksen malleja, joilla varmistetaan niin sosiaalinen yhdenmukaisuus, talouden elpyminen ja kehittyminen kuin ympäristön ja tulevien sukupolvien aseman huomioonottaminen kriisin voittamisessa.

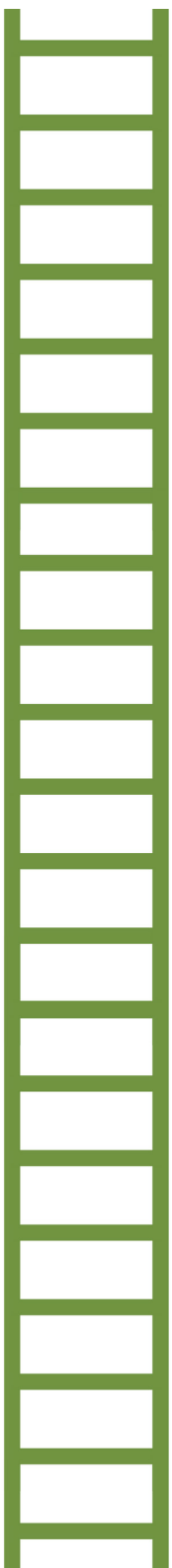
4. HUOLTOVARMUUS

Huoltovarmuudella turvataan yhteiskunnan toimintakyky häiriötilanteissa. Huoltovarmuutta on Suomessa turvattu lähes 400 vuotta. Jo ensimmäisen maailmansodan jälkeen huoltokriisin syntyessä huomataan taloudellisen varautumisen tärkeys. Tavalliset kansalaiset olivat jo pitkään unohtaneet huoltovarmuuden merkityksen kunnes maailmaamme ravisteleva koronaviruspandemia toi huoltovarmuuden jokaisen arkeen. Keskustanuoret haluavat katsoa pitkälle tulevaisuuteen ja turvata tulevien polvien elämän kehittämällä jatkuvasti isänmaamme huoltovarmuutta katastrofien varalle - siitä tulee pitää erityisen hyvää huolta silloin, kun erityistä huolta ja vaaraa ei ole. Keskustanuorten ajattelumalliinkin kuuluu jättää maa parempaan kuntoon jälkipolville kuin olemme sen itse saaneet.

4.1. Kansalaispalvelus ja kriisinhallinta

Asepalveluksen rinnalle on luotava aseettomiin, yhteiskunnalle tärkeisiin siviiliturvallisuuden tehtäviin keskittyvä koulutusjärjestelmä. Paitsi että sukupuolineutraali, aseeton kansalaispalvelus on yhdenvertaisuussyistä saatava kehitettyä, tähtää se myös muun muassa yleisen kriisinsietokyvyn kasvatamiseen sekä koko ikäluokan potentiaalın hyödyntämiseen kansallisen turvallisuuden tehtävissä. YK:n sopimusten ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämä omantunnonvapaus asestakieltäytymiseen ja sotilaallisen toiminnan tukemisesta kieltäytymiseen taataan.

Siviilipalvelusta tulee kehittää niin, että sitä voidaan hyödyntää kriisinhallin-

nassa, silloin kun aseellista tukea ei tarvita.

Yhteiskuntaa kohtaavissa kriiseissä myös aseeton reservi voidaan kutsua palvelukseen koulutustaan vastaaviin tehtäviin tukemaan viranomaistoimintaa.

On tärkeää huomioida, että Suomella tulee olla autenttinen aseellinen reservi.

Asumisen edellytyksistä huolehtiminen koko maassa on voimavara ajattellessa Suomen puolustamista.

Kyberturvallisuus on oleellinen ja kokonaisvaltainen elementti huoltovarmuuden ylläpidossa sekä kriisinhallinnassa. Elämämme tarvitsee yhä enemmän ja jatkuvammin niin sähköä, kuin toimivia yhteyksiä. Kansalaispalveluksessa olisi hyvä mahdollisuus kehittää tietoturvaosaamista kaikille.

4.2. Kotimaisen ruoantuotannon elinehto on markkinaehtoinen kannattavuus

Kotimainen ruoantuotanto on Suomelle elinehto. Ainoastaan omalla tuotannolla voimme varmistaa sen, että ruokaa riittää kaikille myös poikkeusoloissa, jolloin emme voi olla vain ulkomaisen tuontiruoan varassa. Kotimainen tuotanto antaa meille myös mahdollisuuden vaikuttaa maatalouden toimintatapoihin ja tuotantoeläinten hyvinvointiin. Haluamme syödä jatkossakin puhdasta, turvallista ja eettisesti tuotettua lähiruokaa.

Suomen on tulevaisuudessa yhä enemmän kiinnitettävä huomiota oman maatalouden kestävyYTEEN, tuottajien jaksamisesta maan hyvän kasvukannon ylläpitämiseen.

Tulevaisuudessa Suomen tulee olla omavarainen valkuaisainetuotannon osalta. Kasvituotanto vastaa suurimmasta osasta valkuaisainetuotannosta samalla, kun monipuolinen eläintuotanto tukee valkuaisaineomavaraisuutta. Kasvilajien jalostustyötä, jolla saadaan uusia vaihtoehtoja valkuaisainetuotantoon niin ihmisille kuin eläimillekin, on tuettava.

Maatalouden kannattavuuskriisiin on yksi syy, ja yksi ratkaisu – markkinaehtoinen kannattavuus. Maatalouden yrittäjätulot ovat romahtaneet kuluneella vuosikymmenellä, eikä tätä vajetta voi paikata kertaluontoisilla tukipaketeilla.

4.3. Jatkuvuuden varmistaminen on huoltovarmuutta

Yrityksiä on tuettava huoltovarmuuden takaamiseksi niin, että kriisin jälkeenkin uskalletaan perustaa uusia yrityksiä ja niin, että jo olemassa olevat yritykset jaksavat läpi niistä riippumattomien vaikeuksien. Yrittäjien

neuvonnassa ja koulutuksessa tulee pystyä vastaamaan tarpeeseen kriisien- ja riskienhallintaan liittyvissä ongelmissa. Yrittäjiä ei saa jättää yksin vastoin- käymisten tullessa vastaan.

Yrittäjien ja yrittäjiksi pyrkivien kouluttamisen ohella yrittäjyyteen kas- vattaminen kaikilla koulutusasteilla on merkittävä panostus tulevaisuutta ajatellen. Suomalaisen työn ja tuotteen arvostuksen opettaminen on samoin tae yritysten ja työpaikkojen jatkuvuudelle.

Mukautuvuutta ja ryhtymiskykyä tarvitaan enenevästi teollisuuteen. Koska kaikkia hyödykkeitä ei ole mahdollista tai tarve valmistaa Suomessa, tulee kriisien aikaan löytyä kyvykkyyttä poiketa normaalista tuotannosta ja val- jastaa voimia tarvittavan hyödykkeen tuotantoon. Tarpeeseen tulee pystyä reagoimaan.

Tuotantoketjujen tarkastelu on merkittävää huoltovarmuuden kannalta – eritoten ruokahuollon, lääkehuollon ja energiantuotannon osalta. Tuotan- non eri vaiheiden tunteminen ja tietämys niiden vaatimista resursseista ovat ehto tuotannon jatkuvuudelle poikkeusolojen koittaessa.

Tuotantoketjujen tunteminen myös mahdollistaa niiden lyhentämisen tar- vittaessa.

4.4. Energiantuotanto

Nykyaikainen yhteiskunta nojaa kaikessa toiminnassaan energianlähteisiin. Suurin energian kuluttaja Suomessa on teollisuus, jonka jälkeen tulevat kotitaloudet tai rakennusten lämmitys, laskentatavasta riippuen. Seuraavana tulee liikenne ja kuljetus. Suomen käyttämästä energiasta noin puolet on pe- räisin ulkomailta, pääasiassa öljyn ja hiilen muodossa. Kulutetusta sähköstä noin neljäsosa tuodaan tällä hetkellä ulkomailta. Energiatuotteiden arvossa mitattuna Venäjä on merkittävin energiakauppakumppani.

Suomi on siis melko riippuvainen muista valtioista energian suhteen. Kun energiasektoria mietitään uudestaan päästöjen vähentämiseksi, on hyvä samalla pyrkiä kohti kotimaisia energianlähteitä. Parempaan energiaoma- varaisuuteen voidaan päästä kasvattamalla omaa tuotantoa ja vähentämällä kulutusta. Jälkimmäinen on tosin hyvin epätodennäköistä, mutta ilmaston kannalta suotavaa.

Kotimaisissa energianlähteissä painottuvat uusiutuvat ja ydinvoima. Uusiui- tutvat sisältävät jo olemassa olevaa vesivoimaa sekä tulevaisuudessa kapa- siteettia lisääviä tuulivoimaa, aaltovoimaa, aurinkovoimaa ja bioenergiaa. Energianlähteiden moninaisuus vastaa hyvin hajautetun energiantuotannon tavoitteeseen. Hajautetussa energiantuotannossa "kaikki munat eivät ole samassa korissa", joten järjestelmä sietää hyvin häiriötilanteita. Uusiutuvia

energianlähteitä on myös tarjolla hyvin, huolimatta kriisitilanteesta.

Osa energian huoltovarmuutta on sen luotettava toimittaminen. Tämä sisältää erityisesti sähköverkon ja liikenteen tarvitseman energian jakelun. Suomen sähköverkko on kansainvälisesti verrattuna jo nyt hyvällä tasolla, mutta aina voi tuki pyrkiä parempaan ja suojaamaan yhteiskunnan kannalta kriittisiä toimintoja paremmin.

Liikenteen energiantarve on suurin ongelma energiaomavaraisuudessa. Tämäkin on muuttumassa sitä myötä, kun polttomoottoriautoista pyritään eroon. Kotimaisista energianlähteistä biokaasu ja sähkö sopivat parhaiten nyky- ja tulevien vuosikymmenten liikenteeseen. Siksi niihin pitää panostaa.

4.5. Infrastruktuuuri

Toimiva infrastruktuuuri kautta maan varmistaa huoltovarmuuden pitävyyttä. Hyvät yhteydet takaavat tavarankuulun liikkuvuuden maan joka kolkkaan.

Vaikka paikallisuus on meille tärkeä arvo, ei se poissulje tahtotilaamme mahdollisuuksista yli rajojen tapahtuvaan yhteistyöhön ja toimintaan. Päin vastoin, tähän tärkeään tavoitteeseen tarvitsemme laadukasta infrastruktuuria.

Tulevaisuudessa työ on löytänyt uuden muodon, ja ihmiset voivat asua siellä missä tuntevat olevansa kotona. Meille ovat tuttua sähköinen asiointi ja etätö. Näitä varten tarvitsemme laadukkaat tietoliikenneyhteydet.

5. IHMISYYS ENSIN – NUORKESKUSTALAINEN NÄKEMYS SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON SUUNNASTA KORONAVIRUSEPIDEMIAN JÄLKEEN

Keskustanuorten mielestä sosiaali- ja terveydenhuollon keskiössä on aina oltava ihminen. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen suomalaisen on aina saatava tarvitsemiaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita vaivattomasti, nopeasti ja läheltä.

Keskustanuoret haluaa soteuudistuksen toteutuvan oheisen inhimillisyydellensä mukaisesti. Inhimillisyydellismalli on syvävihreä vaihtoehto oikeistolaiselle voitontavoittelulle ja vasemmistolaiselle valtiotavoituudelle. Se on luontainen vaihtoehto kahdelle muulle suomalaisessa terveydenhuolto-keskustelussa usein toistuneelle mallille, joista molemmat näkevät ihmiset lähinnä numeroina. Siinä missä oikeistolaisista lähtökohdista lähtevä valin-

nanvapaus pitää potilaita pohjimmiltaan vain monikansallisten yksityisten veroparatiisijättien pelinappuloina, on vasemmistovetoisella keskitetyllä komentoketjujärjestelmällä taipumus nähdä potilaansa hallintoalalaisina ja kuluerinä. Keskustanuorten syvävihreä inhimillisuusmalli haluaa hylkää yhtä lailla ajatuksen keskusjohdetusta komentoketjumallista, mutta myös pistää riistokapitalistit kuriin.

Keskustanuorten inhimillisuusmallin kaksi selvästi määrittelevää tekijää ovat molemmat suomalaisille perinteisesti tunnusomaisia asioita. Siinä yhdistyy ajatus maanläheisyydestä, mutta myös perisuomalainen ihanne laajasta, eri yhteiskunnan toimijat läpäisevästä yhteistyöstä.

Vahvojen maakuntien harteille siirtyvä sosiaali- ja terveydenhuolto antaa mitä mainioimmat edellytykset sille, että julkinen sektori pystyy vastedes rautaisin ottein varmistamaan pienten yrityksiä, osuuskuntien ja järjestöjen mahdollisuuden päästä kantamaan kortensa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden tuottamisen kehoon. Tämä muun kansalaisyhteiskunnan entistä laajamittaisempi osallistaminen ei kuitenkaan missään vaiheessa tule tarkoittamaan julkisen palvelutuotannon alasajoa, vaan päinvastoin voimakkaasti kehittyvää julkista palvelutuotantoa, joka täydentyy monipuolisella pienyritysten, osuuskuntien ja järjestöjen tuottamalla palvelutuotannolla.

Ongelmiin lukeutuvat tällä hetkellä muun muassa järjestyttävän pituisiksi venyneet ambulanssien vasteajat, hedelmällisyyshoitojen heikko saavutettavuus, transsukupuolisten henkilöiden ihmisarvonvastainen kohtelu sekä nuorille kalliiksi käyvät ehkäisyvälineet. Inhimillisuusmalli tuo myös esiin muita, pienempiä mutta silti tavallisten ihmisten elämään vaikuttavia asioita, jotka ehkä itsessään olisivat pieniä pisaroita, mutta joista muodostuva suuri puro saa aikaan vaikutuksen, joka näkyy. Tällaisiin pienempiin asioihin kuuluvat yhtä lailla kaupunkialueiden viherkatot, mutta myös etenkin maaseudulla autioituneiden ja sitä kautta terveysriskeiksi muodostuneiden talojen purkupalkkiot. Nämä suuremmat ja pienemmät, ihmisten todellisia ongelmia koskettavat kysymykset on järjestetty inhimillisuusmallin tavoitelistaan helposti ymmärrettävään muotoon:

INHIMILLISUUSMALLIN TAVOITTEET:

- Oman mielenterveyden hoitamisesta on saatava yhtä normaalia kuin fyysisenkin terveyden hoidosta. Panostuksia vaativat etenkin alueellinen saavutettavuus ja opiskelijaterveydenhuollon palveluiden tasaisen, hyvän laadun varmistaminen kaikkialla. Mielenterveyteen panostaminen maksaa itsensä takaisin.

- Kaikki sotepalvelut on tehtävä saavutettaviksi. Saavutettavuus on monialainen kysymys, johon liittyvät niin infrakysymykset kuin toimivat internet-yhteydetkin. Soten saavutettavuussuunnitelma on valmisteltava vielä kuluvan vaalikauden aikana.

- Työnantajien roolia hyvinvoinnin lisäämisessä on vahvistettava ja tuettava. Näihin tekoihin voivat lukeutua muun muassa savuttomille työntekijöille maksettavat työpaikkakohtaiset lisät sekä hyvinvointisetelien saaminen osaksi työntekijän normaaleja etuuksia, joilla voi ostaa esimerkiksi hieronta-palvelua ja tunteidenhallintakursseja. Työhyvinvoinnin edistämisestä tulisi keskustella työpaikalla yhdessä ja toimenpiteiden vaikutuksia pitää myös seurata.

- Sosiaali- ja terveysministeriön tulee luoda kansallinen terveystietopankki. materiaalipankki sisältää esimerkiksi ruoka- ja liikuntasuositukset sekä muita koko perheen hyvinvointiin liittyviä ohjeistuksia. Materiaalipankki on avoin kaikille jolloin ohjeet ja opastukset ovat helposti jokaisen saatavilla. Työntekijöiden ammattitaidon ylläpidon ja kehittämisen kannalta, tulee järjestää säännöllisesti koulutuksia. Samoin tautien torjunnasta on oltava tietoa saatavilla.

- Suomen translaki polkee törkeästi transsukupuolisten oikeuksia. Vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä ennen juridisen sukupuolen korjaamista on järjetön, eivätkä henkilön lisääntymismahdollisuudet kuulu valtiolle millään tavalla. Keskustanuorten mielestä translaista pitää poistaa vaatimus lääketieteellisestä prosessista, hoitojen on oltava yksilölliset ja juridinen sekä biologinen sukupuoli pitää eriyttää toisistaan. Translaista pitää poistaa ehdoton 18-vuoden ikäraja, jotta translasten ja -nuorten edun yksilöllinen huomiointi on mahdollista.

- Julkisivallan on varmistettava jokaiselle alle 25-vuotiaalle maksuton ehkäisy. Maksuttomalla ehkäisyllä voidaan vähentää ei-toivottuja raskauksia, abortteja sekä sukupuolitauditartuntoja. Maksuttomat kuukautissuojat vähentäisivät eriarvoisuutta- ja kuukautisköyhyyttä. Kuukautissuojien arvonlisävero tulee laskea 24 prosentista 10 prosenttiin, eli samalle tasolle apteekissa myytävien hygieniatuotteiden kanssa.

- Keskustanuoret esittää, että purkupalkkio otetaan käyttöön sellaisissa kiinteistöissä, joiden kunnostaminen ei ole enää kannattavaa ja järkevää sijainnista riippumatta. Purkupalkkion kohteeksi tulisi kelpuuttaa ainoastaan merkittävistä terveyttä uhkaavista vaurioista kärsiviä rakennuksia. Esimerkiksi hometalot aiheuttavat merkittäviä terveyshaittoja sekä asujilleen että sen lähiympäristöön.

- Ympäristöllä on suuri merkitys hyvinvoinnille. Keskustanuoret näkee rakennetun ympäristön vehreyden sekä ilmaston että mielenterveyden kannalta positiivisena asiana. Viherkerroin on hyvä työkalu elinympäristön ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden määrittämiseksi. Keskustanuoret kannustaa kaikkia suomalaisia kuntapäätäjiä edistämään viherkertoimen käyttöönottoa omassa kunnassa vapaaehtoiselta pohjalta.

- Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen maksuttomasti. Harrastukset kehittävät kädentaitoja, edistävät terveyttä ja hyvinvointia sekä voivat parhaimmillaan ehkäistä syrjäytymistä. Harrastustakuu voidaan toteuttaa esimerkiksi kirjastosta lainattavilla kausikorteilla tai harrastuspassilla, jolla saa kokeilla harrastuksia tietyn määrän. Keskustanuorten mielestä harrastustakuussa harrastuksen pitää voida olla myös jokin muu harrastus kuin liikuntaharrastus, kunhan se hyödyttää joko lapsen fyysistä tai psyykkistä terveyttä.

- Lapsilisään on lisättävä rokotelisä, joka maksetaan jokaiselle lapsensa rokottaneelle perheelle. Ehtoa sovelletaan ottaen huomioon tilanteen, jossa rokote olisi esimerkiksi immuunipuolustuksen heikkouden tai muun terveydellisen syyn vuoksi terveydelle tai hengelle vaarallinen. Tällöin se toimisi kannusteena perheille eikä rankaisisi lasta vanhempien päätöksestä.

